

dovoznímu, jež požívají úplného neb částečného osvobození od poplatku poštovního (§ 423, 2 ad e).

3. Připojení písemného sdělení ke křížové zásilce nebo vložky, jež není dovoleno přijmouti do křížové zásilky, je rovněž zkrácením důchodku (výn. m. fin. ze dne 17. prosince 1852 č. 45938—1481 a výn. m. fin. ze dne 13. srpna 1858 č. 36647—792 č. 38 ř. z.).

V případech v odst. 2 a 3 je trestem desateronásobný neb dvacetinásobný obnos toho obnosu, jenž státnímu důchodu byl odňat aneb bylo nebezpečí, že odňat bude; jsou-li zde přitěžující okolnosti, může býti trest zvýšen až na třicetinásobný obnos zmíněného obnosu (§ 429 tr. z. důch.).

Příbuzenství.

I. Pojem.

Příbuzenství jest společenství mezi dvěma nebo více osobami založené plozením a narozením. Příbuzenstvím zakládají se poměry, které jsou zřídkem vzájemných práv a povinností. Občanský zákonník označuje příbuzenstvím spojení, pokud se týká, právní a mravní vztahy mezi prarodiči a jich potomky. Tento poměr mezi ascendenty a descendenty nazývá se též rodinou.

II. Rozdělení.

1. Příbuzenství, resp příbuzní dělí se předkem na předky (ascendenty) a potomky (descendenty) t. j. ony osoby, které pocházejí od sebe (jedna od druhé) a to ascendenti v linii vzestupující, descendenti v linii sestupující (linea superior a linea inferior).

2. Výraz linie přímá (linea recta) značí ony příbuzné, které pochází samy od sebe, kdežto linie pobočná (linea transversa sc. obliqua) značí příbuzenství pobočné, při které osoby odvozují původ svůj od kohosi třetího.

3. Příbuzenství pobočné dělí se opět na plnokrevné a polokrevné, bilaterales a unilaterales, podle toho, mají-li oba rodiče (otce i matku) společné nebo jenom některého z nich (otce nebo matku).

V případě tomto zváni jsou příbuzní »nevlastními sourozenci« a slovy »consanguinei«, mají-li společného otce, »uterini«, mají-li společnou matku.

4. Další, nyní nepraktické rozdělení jest příbuzenství agnátské a kognátské podle toho, založeno-li praotcem či pramáteří.

5. Blízké a vzdálenější příbuzenství, podle toho, jsou-li příbuzní se svými prarodiči v nejbližším stupni nebo v linii vzdálenější.

6. Stejně a nestejně příbuzenství podle toho, má-li každá linie stejné stupně (dětí sourozenců), či nestejně stupně (k. př. synovci a strýc).

7. Manželské a nemanželské příbuzenství.

8. Duchovní příbuzenství (které ovšem zná jen právo církevní, nikoli náš obč. zák.), cognatio spiritualis, zakládá se u katolíků křtem a birmováním a činí zákaz manželství mezi kmotrem a křtěnkou.

9. Přirozené příbuzenství spočívá na pohlavním společenství a vzniká právě plozením, kdežto přijetí dítěte za vlastní (adopce) jest příbuzenstvím umělým.

10. Konečně činí se rozdíl mezi příbuzenstvím v užším a širším slova smyslu. Příbuzenstvím v širším slova smyslu jest švagrovství (affinitas), jakož i poměr mezi pěstounem a pěstěncem.

III. Právní účinky příbuzenství.

Příbuzenství jest do jistého stupně překážkou manželství (§§ 65 a 125 o. o. z.). Zvláště z právního poměru mezi manželskými dětmi a rodiči

vzchází celá řada vzájemných práv a závazků; tak k. př. právo rodičů na výchovu svých dětí (§ 139 o. o. z.), právo volby náboženského jich vyznání (§ 140 o. o. z. a zák. ze dne 25. května 1868 č. 49 ř. z.), vzájemná alimentární povinnost, právo kázně rodičům příslušející (§ 145 o. o. z.), moc otcovská a pod.

Naproti tomu děti nemanželské jsou vůbec vyloučeny z práv rodiny a příbuzenstva. Než i nemanželské dítě má právo žádati na svých rodičích zaopatření, výživu a vychování podle jich majetnosti.

Z manželského příbuzenství vzniká právo k poručnictví (§§ 198, 258 a 259 o. o. z.), dále právo zakročiti proti poručníku, zneužívá-li svého úřadu (§ 217 o. o. z.); příbuzní mohou však býti i soudem přinuceni k zaopatření svých osiřelých, nuzných a nezletilých příbuzných (§ 221 o. o. z.). Příbuzných dlužno vyslechnouti, jde-li o prodloužení poručnictví (§ 251 o. o. z.), po případě i při udílení plnoletosti (§ 252 o. o. z.). Není-li testamentu, jsou k dědictví povoláni příbuzní (srv. čl. Posloupnost dědická zákonná).

IV. Důkaz příbuzenství.

Zde nejdůležitější otázkou je předkem otcovství, pro které vytýká § 163 o. o. z. zákonnou domněnku. Důkaz, že je někdo příbuzen jako ascendent, descendent nebo pobočný příbuzný, žádá se v právním světě v četných případech, tak k. př. při zákonné posloupnosti, při záležitostech nadačních, mají-li přednost příbuzní vůbec nebo příbuzní do jistého stupně, při otázce obnovení šlechtictví atd.

V. Při počítání stupňů příbuzenství přijal obč. zákoník úplně římské pravidlo »tolik stupňů, kolik zplození bylo potřebí, aby se založilo spojení mezi dvěma příbuznými« a to bez rozdílu, jedná-li se o prarodičích a jich potomcích, neb o příbuzných pobočných (§ 41 o. o. z.), kdežto právo církevní opouští zásadu tuto v liniích pobočných vytýkající pravidlo opačné: dva poboční příbuzní jsou k sobě v témž stupni příbuzenství, ve kterém příbuzen jest při rovných pobočných liniích jeden nebo druhý se společným rodem základním, při nerovných liniích pobočných rozhoduje stupeň příbuzenství vzdálenějšího se společným domem rodným.

VI. V procesu civilním jest:

1. soudce vyloučen z výkonů úřadu soudcovského, je-li v příbuzenském poměru s některou spornou stranou (§ 20 ad 2 a 3 jur. nor.);
2. z těchže důvodů lze zamítnouti znalce (§ 355 civ. ř. s.) nebo
3. soudce rozhodčího (§ 586 c. ř. s.);
4. svědek může odepřítí výpověď v otázkách, které jsou k hanbě příbuzným nebo sešvařeným vypočítaným v § 321 ad 1 nebo uvalují nebezpečí trestního stíhání; podobně v otázkách, jichž zodpovědění způsobilo by těmto osobám přímou majetkoprávní újmu (§ 321 ad 1 a 2 c. ř. s.). Naproti tomu nesmí se odepřítí svědectví z obavy jakési majetkové újmy o skutečnostech týkajících se majetkových záležitostí založených poměrem manželským nebo rodinným, dále o narození, sňatcích nebo úmrtí jmenovaných osob (§ 322 civ. ř. s.);

4. lze odepřítí vydání listiny, týká-li se obsah záležitostí života rodinného (§ 305 civ. ř. s.).

5. veřejnost řízení může být vyloučena, dlužno-li za účelem rozhodnutí sporu právního vysvětliti a dokázati skutečnosti života rodinného (§ 172 civ. ř. s.).

VII. V řízení exekučním připouští se četná obmezení při exekuci na věci movité ve prospěch členů rodiny žijících ve společné domácnosti (§ 251 ad 1, 2, 3, 10 ř. exek.).

VIII. Právo trestní:

Zákon trestní nemůže přehlédnouti poměr příbuzenský; jsou to většinou důvody ethické, které přimlouvají se, aby zřetel vzat byl při trestání jednotlivých trestných činů k příbuzenství, které víže pachatele a jiné účastníky nebo poškozené osoby. I dopouští tu zákon trestní celou řadu výhod, které jsou dobrodiním právním.

S druhé strany musil však zákon trestní stanoviti zvláštní a přísnější normy, jestliže o potrestání soudní volá příbuzenský poměr porušený zvláště nešetrným prohřešením se proti lásce příbuzenské (pietě), nebo porušen-li mravní a ethický základ, o který se poměr tento opírá. Trestní zákon vytýká tu delikty zvláštní, jako k. př. zločin krvesmilstva (§ 131 tr. z.), smilstvo mezi příbuznými (§ 501 tr. z.) a j. v. Co se však dotýče zvláštních výhod resp. dobrodiní právních, která poskytuje zákon příbuzným při spáchání nějakého činu trestního, shledáváme v zákonu trestním celou řadu ustanovení zvláštních, tak jmenovitě v případě § 216 tr. z., že při zatčení nebo dopadení zločincově jsou příbuzní až do jistého stupně bez trestu; dále výhody § 463 tr. z., že krádeže a zpronevření mezi příbuznými (manželi, rodiči a sourozenci) lze trestati jen k žádosti hlavy rodiny. Vedle toho stanoví § 525 tr. z., že takovéto trestné skutky, jako krádeže a zpronevření mezi příbuznými, porušení manželské věrnosti, skutkové porušení povinné úcty k rodičům ponecháno jest zpravidla kázní domácí. Zákon poskytuje dále členům rodiny prostředků právních, aby hájili dobrého jména svých zemřelých; proto stanoví § 425 tr. z., že příbuzní zemřelého, jehož dobré jméno bylo napadeno, oprávněni jsou k uchování posvátné památky na zemřelého vznésti proti hanobiteli žalobu pro urážku na cti. Podobně i trestní řád propůjčuje příbuzným právo, aby podali ve prospěch obviněného stížnost zmateční (§ 282 tr. ř.), žádost za obnovení řízení trestního (§ 354 tr. ř.), odvolání (§ 565 tr. ř.). Příbuzenství jest však důvodem, že může být určitá osoba vyloučena jako soudní osoba (§ 67 tr. ř.), z členstva státního zastupitelství (§ 75 tr. ř.), ze znalců (§ 120 tr. ř.), z porotců (§ 306 ad 1 tr. ř.). Příbuzní jsou konečně oprávněni zřici se svědectví (§ 152 ad 1 tr. ř.) a odepřítí konfrontaci s obviněným (§ 205 odst. 2 tr. ř.).

IX. I trestní zákon důchodkový vykazuje celou řadu ustanovení, kterými se poskytují příbuzným jistá práva a výhody ve prospěch obžalovaného, tak zvláště blízkým příbuzným obviněného v linii sestupné i vzestupné, sourozencům jeho rodičů, sourozencům jeho a sourozencům dítek jeho, manželu nepočítá se účastenství osvědčené nadržováním jako přestupek důchodkový, a to vůbec, jestliže obviněnému poskytlí příležitost, aby unikl pátrání úřadů nebo zatčení, nebo jestliže odstranili nebo pokusili se odstranit předmět přestupku z postižení nebo známosti úřadů nenabyvše však tím nijakého prospěchu nebo nepomýšlejíce naň a nedopustivše se některého ze skutků naznačených v § 176, č. 3, tr. z. důch., ani jinakým způsobem nelze jim přičítati spoluvinu neb účastenství v přestupku (§ 177 tr. z. důch.). Příbuzní jsou též oprávněni podávati právní prostředky, žádosti o milost ve prospěch obžalovaného (§ 836 tr. z. důch.)